

Hlavně to zdraví?

Čtení: Iz 38, 1-3 a 9-16 | Text: Mk 5, 25-34 | Jihlava + Střížov | 18. 11. 2012 | PH

Hlavně to zdraví a ostatní si nakrademe, říkávalo se prý v dobách minulých. Ze všech položek, které si lidé navzájem přejí k narozeninám či k novému roku, má právě zdraví asi největší vážnost. Když totiž člověk o věcech trochu přemýšlí, možná zjistí, že přát si vrtkavé a náhodné štěstí nemá smysl, dobrá nálada že sama o sobě nestačí a peníze či úspěch také nejsou všechno. Tak nakonec mnozí svá přání redukují na to rčení „hlavně hodně zdravíčka“.

Když je člověk mladý a prostý zdravotních obtíží, tak mu to přijde skoro jako klišé. O tom, jak je zdraví důležité, se plně přesvědčujeme až ve chvíli, kdy se ho nedostává. Až když sami na sobě nebo na svých blízkých vidíme, jak bolestně se projevuje nemoc a jak naše mnohé drobné a všední starosti blednou a stávají se malichernými ve srovnání s novou nepřijemnou realitou, s níž se musíme vyrovnávat.

Téma zdraví a nemoci spojuje také oba biblické texty, které jsme četli. Oba řeší vážnou nemoc, která paralyzuje člověka. Oba také mluví o tom, co s tím ti dva nemocní dělají, jak se svou nemocí pracují, jak se s ní vyrovnávají. Kde a jak ti dva nemocní hledají stéblo naděje. Co je naopak zásadně odlišné, je společenské postavení těch dvou nemocných. Ve starozákonním textu tak k Hospodinu volá jeho výsost král Chizkijáš, který spoluodpovídá za osud Judska někdy v roce 700 před Kristem, jedna z mála odpovědných osobností na judském trůnu. Hlava státu, nejvyšší představitel, autorita sama. V Ježíšově příběhu vidíme naopak anonymní chronicky nemocnou ženu z davu, bezvýznamnou, utrápenou, stojící na okraji. Za takovou byste se na ulici nejspíš neohlédli. Ale oba, ubohý král stejně jako ubohá žena z lidu, si nesou své trápení a nějak se s ním perou. A u obou jde možná ještě o víc než o nemoc.

O Chizkijášovi víme, že se vážně rozstonal asi ve čtyřiceti letech a navíc v politicky zlé době. Slyšeli jsme část jeho modlitby v úzkosti. Všechno se hroutí. Zemi ohrožují krutí Asyřané a jemu chodí smrt kolem postele. Má strach, že všechno míří k totálnímu krachu. To je všechno jiné než ten pověstný *šálóm*, všezahrnující pokoj, který byl největším přáním izraelských vládců. „Kvůli tomuhle se žije?“ pláče král na sklonku svých sil v modlitbě k Hospodinu. To je život, to je vyhlídka. Je tohle vůbec k životu?

Žena, která se dotkla Ježíšova šatu, zase dvanáct let trpěla krvácením. Některé výklady z oblasti psychosomatické medicíny tvrdí, že menstruační poruchy mívají často psychické pozadí, souvisejí nezřídka s psychickými zraněními v oblasti sexuality. Ta žena byla nejspíš zraněna uvnitř, ve své intimní sféře. A tím byla silně poškozena v oblasti náboženské, duchovní a společenské zároveň: nesmíme zapomenout, že žena, která krvácí, byla podle izraelského zákona považována za rituálně nečistou, nesměla se nikoho dotknout a nikdo se nesměl dotknout jí. Kromě těžké zdravotní diagnózy tak byla typickým příkladem toho, čemu se dnes říká sociální vyloučení. Ona byla vyloučena ze společnosti, byla vyloučena z bohoslužby, nikdo s ní nechtěl nic mít, nikdo si jí nevšímal, nikdo ji ani nepohladil – jak by taky mohl. Ani její investice do lékařské péče k ničemu nevedly. Přišla o všechno a šlo to s ní stále k horšímu. To je život, to je vyhlídka. Je tohle vůbec k životu?

To, jak se svou nemocí pracuje král Chizkiáš v tom příběhu ze Starého zákona, je svým způsobem hodné následování. Nevyužívá svého postavení, aby vyzkoušel všechny možné i nemožné cesty, jak dojít uzdravení. Uchýlí se ke dvěma věcem, které nejen vládcům tolik sluší: k hluboké pokoře a kupřímné modlitbě. Ve své moudrosti král pochopil, že lidský život je propůjčený dar a nikoli samozřejmost. Proto konec života není Boží křivdou vůči člověku. A pochopil, že Dárcem života je Hospodin. Proto k němu volá uprostřed zoufalé modlitby, která ovšem nemůže být beznadějná, když má adresáta, o němž odesílatel ví.

Vedle toho působí počínání ženy z Ježíšova příběhu podivně až skandálně. Co to je za bizarní úvahu - „dotknu-li se aspoň jeho šatu, budu zachráněna“? Copak má Kristus na sobě kouzelný plášť, který jen tak za pochodu uzdravuje a léčí všechny neduhy? Jaká podivná magie se to v evangeliu vyskytuje! To už se rovnou můžu chytat knoflíku, když uvidím kominíka, nebo klepat na dřevo, když nechci něco zakřiknout. Máme snad pěstovat samoučelné rituály tohoto druhu?

Ale zkusme to číst očima té ženy, budme k ní trochu milosrdnější a přihlídněme k jejím motivům. Ona jednala, protože to už nemohla vydržet. Ta touha po dotyku, po vyjití z té izolace už byla nezvladatelná. Šlo sice o dotyk zoufalý, ale i tak to byl dotyk touhy, důvěry, možná poslední naděje. Nenechala si kritický odstup, nezůstala v roli pozorovatele a diváka. Šla do toho. I s rizikem, že bude odmítnuta a veřejně zostuzena. Vždyť to bylo vlastně porušení Zákona. Vždyť, viděno očima Zákona, učinila Krista rituálně nečistým!

Vidíte, a přesto to v tom biblickém příběhu zafungovalo. Vetřela se do zástupu, dotkla se, dosáhla svého a přestalo jí krvácení, byla vyléčena. Budiž jí to přáno, ale... Ale máme chuť volat, že takhle jednoduché to přece není!

Příběh má ovšem ještě pokračování a to nejdůležitější teprve přijde. Teprve když po Ježíšových slovech musela vystoupit z anonymity davu, teprve když viděla, že už nezmizí po anglicku, přišla, padla mu k nohám a s bázní a třesením mu pověděla celou pravdu. Teprve tehdy byla vpravdě uzdravena, totiž zachráněna. Teprve tehdy se naplnilo to, čemu dala zelenou tím drzým nebo spíš zoufalým gestem předtím. Teprve tehdy Ježíš pravil, tvá víra tě zachránila. Ekumenický překlad správně užívá slovo „zachránila“, nikoli „uzdravila“, jak se někdy tradičně říká. Ona byla totiž nejen zbavena symptomů své choroby, ale také vyvedena z té izolace, z té nečistoty a ztracenosti. Byla vrácena do plného, celistvého života uprostřed lidí. A k tomu dostala nový výhled.

Tvá víra tě zachránila, říká Ježíš ženě. Ona asi vsutku nejdřív hledala zázrak, mirákulum, kouzlo, viditelný nevysvětlitelný jev. Ježíš však místo toho poukáže na něco vnitřního, co je vlastním obsahem zázraku, a právě proto je to mimo naše vidění, vlastně za-zrakem. Tvá víra tě zachránila. Tvá víra ti otevřela oči, abys viděla dál. Tvá víra tě ujistila o dobré budoucnosti, která ještě není vidět. Proto je bible plná zázraků a přitom nejde o ně samotné, jako spíš o to, k čemu mívá, k čemu odkazují. Tedy k tomu, co je za horizontem našeho dnešního vidění, tedy za-zrakem.

Tvá víra tě zachránila, říká Ježíš. Nikoli ty sama ses zachránila, ani tě nezachránila náhoda nebo osud nebo jiný neidentifikovatelný jev, dokonce ani já sám Kristus jsem tě automaticky zvnějšku nezachránil. Zachránila tě tvá víra. Spojení, interakce Božího jednání a lidské aktivity tu vytvořily prostor pro zahlédnutí toho, co je za-zrakem. A právě v tomto prostoru uzdravujícího setkání tváří v tvář, kde člověk může s důvěrou vypovědět celou pravdu, právě tam se ukazuje, co je víra.

Poslední společný motiv obou příběhů, které jsme dnes četli, je to šťastné finále. Král Chizkijáš i žena ze zástupu v obou biblických příbězích nakonec došli uzdravení. Čteme, že Chizkijášovi bylo přidáno ještě patnáct let života a žena byla uzdravena ze svého trápení. Konec dobrý, všechno dobré, říká se. Žijeme ale ve světě, kde lidské příběhy mnohdy takový šťastný konec nemají. Kolik jen lidí, třeba ještě mladých a při síle (jako Chizkijáš) odchází, stíženo zlou nemocí. Kolik z nás vyděsila zlá zpráva o nemoci vlastní nebo o nemoci někoho blízkého z rodiny, z přátel, kolegů nebo sousedů. A vedle toho - kolik je těch,

kteří po léta nesou na svých bedrech vyloučení, nepřijetí, život v beznaději a bolestech, že je skoro nelze unést - a pomoc prostě nepřichází.

Jeden moudrý člověk kdysi napsal, že zdraví není hodnota sama o sobě, nýbrž hodnota určovaná smyslem života. Jako bychom v těch slovech slyšeli, že zdraví samo o sobě nestačí. Nebo jinak: že zdraví ještě není to hlavní. Dokonce ani tehdy, když přijde nemoc. Nebo i vážná nemoc. Dokonce ani tehdy není zdraví to nejdůležitější. Přejme si je navzájem, je to tak dobře, přejme je zvláště těm, kterým se nedostává. Žijme tak, abychom jím nepohrdali. Ale každý život jednou - dřív nebo později - dojde ke konci. Máme nějakou naději i pro to, co přijde potom? Měli tu naději ti, kteří nás na této cestě předešli?

A tak otázka možná stojí trochu jinak. Není v posledu po zdraví, ale po smyslu - toho, co je teď, i toho, co bude jednou. Známe (a možná také vy znáte) ty, jejichž život byl vpravdě naplněný a plný naděje a dobrého výhledu, třebaže odešli mnohem, mnohem dříve, než bychom si přáli. Chizkijáš i žena ze zástupu tento smysl, tento prostor za zrakem, tedy zá-zrak hledali. A našli. Třebaže každý v jiné době a každý trochu jiným způsobem. Mohou nám v tom být dobrou inspirací. Ale skoro se mi chce říct, že kdyby příběhy skončily jinak a král ani žena nakonec fyzicky uzdraveni nebyli, to nejdůležitější v jejich životech se i tak událo.

Dál budeme přát k narozeninám hodně zdraví. A dál budeme navštěvovat a modlit se za ty, jimž se zdraví nedostává. Ale při tom všem můžeme a máme vědět, že je ještě něco víc než zdraví, víc než uzdravení, víc než to zdravíčko, štěstíčko a životní pohoda. Totiž výhled k zázraku - nikoli ke klamné iluzi, ale k tomu, co je skutečně za-zrakem. K tomu, co nás převyšuje a k čemu nás zvou i ty oba dnešní příběhy. K naději, že život má svůj cíl, a že uprostřed každé, i té nejbolestnější životní zkušenosti, můžeme s důvěrou svěřit svůj život do dlaní, jež jsou silnější než naše doufání.

Hospodine, Pane, celého světa, Pane nad všemi nemocemi i nad vší bolestí, prosíme za dar víry, skrze niž můžeme vyhlížet kupředu k tomu, co jsi nám slíbil: že budeš s námi, že máš pro nás připravenou dobrou budoucnost. A žádná nemoc, žádná bolest na tom nic nezmění. Kéž to víme a kéž to vědí i ti kolem nás. Do tvých rukou vkládáme všechny nemocné a vážně nemocné, o nichž víme. Amen.